

Received / Geliş
10.08.2017

Article History
Accepted / Kabul
10.08.2017

Available Online / Yayınlanma
15.08.2017

LOAN ANIMAL NAMES IN THE HISTORICAL TURKISH DIALECTS

TARİHÎ TÜRK LEHÇELERİNDE ALINTI HAYVAN İSİMLERİ¹

Kürşat EFE²

Abstract

Onomastic is an important field of study in linguistics. The name of the animal called zoonim examines animal names. In cases where the root and suffixes in our tongue are inadequate to meet new concepts, the help of foreign tongues can be applied. Words we have received from foreign languages are quoted in linguistics. Among the borrowed words at languages are most names and adjectives. Most of the words about the animals in our tongue are Turkish as a result of cultural interactions, we also have animal names from foreign languages. Turkish language is rich in terms of animal names. Some of these words have been used extensively over time, some of which have undergone meaningful changes over time, and others have been used day by day, melting in the sound and shape of the Turkish language. Both the quotations and these names, which are of Turkish origin are very important in terms of their usage and their meanings. Animals have various names according to their nutritional and reproduction characteristics with their physical characteristics such as colors, structures, organs. Animals have been in a wide range of influence in Turkish culture. The Turks have begun to deal with livestock in ancient times and have provided all kinds of livelihoods from them. Some are sanctified and totems are brought up, some of them are not considered very important, some of them are used only for clothing and other natural needs. It has been seen that animals are interested in hunting later in time, as they benefit from meat, milk and dairy products. The Turks, in their previous semi-nomadic lives and their later settled lives, have used the names of every animal in a wide variety of meanings.

Keywords: Turkish, historical dialects, borrowed words, onomastik, animal names.

Özet

Ad bilimi, dil biliminin önemli bir çalışma alanıdır. Ad bilimin zoonim adı verilen dalı ise hayvan adlarını inceler. Dilimizdeki kök ve eklerin yeni kavramların karşılanmasında yetersiz kaldığı durumlarda yabancı dillerin yardımına başvurulabilir. Yabancı dillerden aldığımız kelimelere dil biliminde alıntı adını verilmektedir. Diller arasında alıntı kelimeler arasında en çok isimler ve sıfatlar yer almaktadır. Dilimizde bulunan hayvanlarla ilgili kelimelerin çoğu Türkçedir. Kültürel etkileşimler sonucunda dilimize yabancı dillerden hayvan isimleri de girmiştir. Türk dili hayvan isimleri yönünden zengindir. Bu kelimelerin bazıları zamanla çok kullanılır olmuş, bazıları zamanla anlam değişikliğine uğramış, bazıları da Türk dilinin ses ve şekil yapısı içerisinde eriyerek günümüze kadar kullanılmıştır. Gerek alıntı, gerekse Türkçe kökenli olan bu isimler de kullanım alanları ve anlamları bakımından oldukça önemlidir. Hayvanlar; renkleri, yapıları, organları gibi fiziksel özellikleriyle beslenme ve üreme özelliklerine göre çeşitli isimler almıştır. Hayvanlar Türk kültüründe geniş bir etki alanı içerisinde yer almıştır. Türkler, çok eski devirlerde hayvancılıkla uğraşmaya başlamışlar ve her türlü geçimlerini onlardan sağlamışlardır. Bazıları kutsallaştırılıp totem hâline getirilmiş, bazıları pek önemsenmemiş, bazılarından da sadece giyim kuşam yanında diğer doğal ihtiyaçlar amacıyla faydalanılmıştır. Hayvanların etinden, sütünden ve süt ürünlerinden faydalandıkları gibi daha sonraki zamanlarda avcılıkla da ilgilenmeye başladıkları görülmüştür. Türkler, önceki yarı göçebe hayatlarında ve sonraki yerleşik hayatlarında her alanda hayvan isimlerini çok çeşitli anlamlarda kullanmışlardır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe, tarihi lehçeler, alıntı, ad bilimi, hayvan isimleri.

¹ Bu makale, Kürşat EFE'nin (yayımlanmamış) "Tarihi Türk Lehçelerinde Hayvan İsimleri" (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2004) adlı Yüksek Lisans tezinin "Tarihi Türk Lehçelerindeki Kullanımlarına Göre Hayvan İsimlerinin Toplu Dizini" bölümünden üretilmiştir.

² Yrd. Doç.Dr., Amasya Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yeni Türk Dili ABD., kursat.efe@amasya.edu.tr

GİRİŞ

Kültürün esas taşıyıcı unsuru olan dil, günlük hayatın en önemli iletişim aracıdır. Günlük hayatın gereksinimi içerisinde birçok nesnenin kullanımı gerekmektedir. Günlük hayatta bunları karşılamak ve bunlara ad vermek için dilin türetim gücünden faydalanılır. Yeni bulunan bir nesne, yeni ortaya çıkan bir durum, teknolojik gelişmeler günümüzde hızlıca yayılmaktadır. Bunlara kendi dilinde ad vermek haliyle gecikebilir. Geçmiş dönemlerde de benzer durumlar yaşanmıştır. Gerek kültürel etkileşim gerekse bir başka sebeple günlük hayat içerisinde yabancı dilden alınan kelimeler kullanılmıştır. Sosyal hayattaki köklü değişiklikler, bilimsel ve teknolojik gelişmeler, din ve medeniyet değişiklikleri, tercüme faaliyetleri, coğrafi ve kültürel komşuluklar yabancı dil öğelerinin ana dile girişinin sebepleri arasında sayılabilir. “Alıntı kelimeler, bir dile sözlü ve yazılı yollardan girerler. Ağızlardan giren alıntı sözcükler (kulak alıntısı) o dilin ses yapısına uydurulmaya çalışılmaktadır. Hatta halk etimolojisi yoluyla semantik olarak dile mal edilmeye çalışılırlar. Yazı yoluyla dile giren yabancı kelimelerin (göz alıntısı) fonetik olarak kendilerini diğer yola nazaran daha fazla korudukları görülmektedir. Alıntı kelimeler, alınma biçimleri, alınma gereksinimleri gibi birçok ölçüt karşısında, ele alınıp incelenebilir (Karaağaç, 2002:97). Hasan Eren bu alıntı durumunu şu şekilde açıklamıştır: “Dilimizdeki kök ve eklerin yeni kavramların karşılanmasında yetersiz kaldığı durumlarda yabancı dillerin yardımına başvurulabilir. Yabancı dillerden aldığımız kelimelere dil biliminde *alıntı* adını veriyoruz. Bu kelimelerin bir bölümü dilimize eski çağlarda geçmiştir. Bu bakımdan bu kelimelerin yabancı dillerden geldikleri ilk bakışta ayırt edilemez. Bu eski alıntılar yanında dilimize yeni birtakım karşılıklar da girmektedir. Bu yabancı karşılıkların dilimize yerleşip yerleşmeyeceğini kestirip atmak güçtür. Bu bakımdan bu kelimelere *alıntı* yerine daha çok *yabancı kelime* adını veriyoruz. Yabancı kelimeleri geçici bir süre için kullandığımızı dile getirmek üzere *konuk kelime* adı da kullanılmaktadır (Eren, 1987:2)”

Alıntı kelimeler arasında isimlerin daha fazla olduğu görülmektedir. Bunun yanında sıfatlar da başka bir dilden alıntılanmaktadır ama fiiller alıntılanmaz. Türk dilindeki alıntı kelimeler arasında en çok Arapça isimlere rastlanmaktadır. Türk dilinde özellikle Arapça etkisi asırlardır kendisini çok dikkat çekici bir şekilde göstermektedir. Türk diliyle Arap dilinin ilişkileri Türklerin İslam’ı kabul etmesiyle başlamış, özellikle 13. yüzyıldan sonra Arapça kelimelerde büyük bir artış görülmüş, bu etki günümüze kadar da devam etmiştir. Arapçadan sonra Türk dili üzerinde en fazla etkili olan dil, Farsçadır. Fars-Türk ilişkileri, birçok sebebe bağlı olarak çok daha önceleri başlamıştır. Türkçe Farsçadan da çok sayıda kelime almıştır. Farsça özellikle Çağatay ve Osmanlı Türkçeleri dönemlerinde etkisini kuvvetli olarak hissettirmiştir. Türklerin Anadolu’ya gelmesiyle başlayan Türk-Yunan ilişkileri neticesinde özellikle bitki adlarında ve coğrafi terimlerde Yunancadan kelimeler alıntılanmıştır. 15. yüzyıl sonrasında Venedik ve Cenevizlilerle olan münasebetler doğrultusunda İtalyancadan denizcilik ve ticaret ağırlıklı kelimeler alınmıştır. Fransızca etkisi 19. yüzyıl başlarında kendisini göstermiş, yoğun bir etkileşim sonrası 20. yüzyılda yerini İngiliz dilinin etki alanına bırakmıştır (Durmuş, 2004:1-21). “20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren - bütün dünyada olduğu gibi Türkiye’de de Amerika ve İngiltere’nin ekonomik, siyasi ve kültürel alanlarda etkisi artmıştır.” (Gülsevin, 2011: 300). Bugün Batı kaynaklı diyebileceğimiz unsurların Türkçeye girmesi, 10. yüzyıldan itibaren Anadolu ve Rumeli’ye gelinmesiyle başlamıştır. Yeni coğrafya, yeni komşular, yeni girilen din ve yeni tanınan kültürler Türkçeyi birdenbire bambaşka bir alışveriş ortamına sokmuştur. O dönem ve şartlarda yaşanan yoğun Arapça ve Farsça etkileşimi bir yana; önce komşumuz, sonraları vatandaşımız olan yerlilerin dillerinden (Rumca, Ermenice, Bulgarca vs.) yepyeni şeyler öğrenilmiştir. Türkçenin bu yeni

komşularından yaptığı alıntılar, yeni öğrenmelere dayandığından 'bilgi alıntısı' niteliğindedir (Karaağaç, 1997:499).

"Farklı yollarla yabancı dillerden dilimize giren kelimelerin çoğu millet tarafından benimsenmiş, kısmen Türk dilinin özelliklerine uydurulmuş, bazı durumlarda halk etimolojisi yoluyla dilde kullanım alanı bulmuştur. "Bir dilin yabancı sözcüklerden uzak, tamamen kendine ait bir söz varlığına sahip olması da zaten düşünülemez. Bir toplumun, öteki toplumlarla hiçbir ilişki kurmadan yaşaması mümkün olmadığı gibi uluslararası ticaret, siyaset, kültür ve sanat ilişkileri hemen dile yansımakta ve yeryüzündeki bütün dillerde, başka dillerden alınmış söz varlığı öğeleri bulunmaktadır (Aksan, 1996:.29)".

Dilimizde bulunan hayvanlar ve hayvancılıkla ilgili kelimelerin tamamına yakın bir kısmı ise öz Türkçedir (Kaplan, 1976:55). Dilimizde kullanılan hayvan isimlerinin birçoğu Türkçe kökenli olsa da yabancı dillerden Türk diline giren kelime sayısı da bir hayli fazladır. Geçmişten günümüze ağırlıklı olarak tarıma dayalı bir hayat süren Türkler, hayvancılıkla ilgilenmişler, hayvanlara çeşitli isimler vermişlerdir. Her ne kadar ana dilde hayvan ve hayvancılıkla ilgili adlandırmalar yapılsa da kültürel etkileşimlerin sonucu olarak gerek yazılı kültürde gerekse sözlü kültürde birçok alıntı hayvan ismi de kullanılmıştır.

Bu çalışmada fişleme ve sınıflandırma yöntemleri kullanılmıştır. Daha önce fişlenip bir araya getirilen tarihî Türk lehçelerindeki hayvan isimlerindeki alıntı/ödünç kelimeler tespit edilmiştir. Türk dilinin takip edilebilen tarihî dönemlerindeki hayvan isimleri incelenmiş, bunlar arasından yabancı kökenli/kaynaklı olanlar alfabetik sıraya konulmuş, kelimelerin hangi dilden geldiği ve anlamları da belirtilmiştir. Tarihî Türk lehçelerinde tespit edilen alıntı hayvan isimleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

BULGULAR

TARİHÎ TÜRK LEHÇELERİNDE ALINTI HAYVAN İSİMLERİ

Alıntı Kelime	Kökeni	Anlamı	Tarihî Dönemi
âbâl	Arapça	Develer	Osm.
abbâs	Arapça	Arslan	Osm.
abraş	Arapça	Alaca benekli at	Hzm.
afuv	Arapça	Eşeğin yavrusu	Osm.
ağnâm	Arapça	Koyunlar	Osm.
ahderiyy	Arapça	Yaban eşiği	Osm.
âheste	Farsça	Dölek davar	Osm.
ahmez	Arapça	Deniz ağzı hayvanı	Osm.
âhû	Farsça	Ceylan; karaca	Osm.
ahû-yı hitâ	Farsça	Hita ceylanı	Osm.
ak'ak	Arapça	Saksağan	Osm.
'akârib	Farsça	Akrepler	Osm.
'akreb	Arapça	Akrep	Osm.
'akreba/'akrebe	Arapça	Dişi akrep	Osm.
'akruban	Arapça	Erkek akrep	Osm.
âkû	Farsça	Baykuş	Osm.
anâdil	Arapça	Bülbüller	Osm.
'anakib	Arapça	Örümcekler	Osm.
'andelib	Arapça	Bülbül	Osm.
'ankebût	Arapça	Örümcek	Osm.
argan	Arapça	Ehli/evcil köpek	Kıp.
arju/arşu/arzu	Soğdca	Çakal; sırtlan	Uyg., Kar., Kıp.
arvana	Farsça	Dişi deve	Kıp., EAT, Osm.
as	Farsça	Gelincik	Kar., Kıp., Çağ.

asale	Arapça	Yılan	Osm.
a'sam	Arapça	Bir kolu ak olan at	Kıp.
asele	Arapça	Yılan	Osm.
azel	Arapça	Yaban keçisi	Kıp.
bâdester	Arapça	Kunduz	Osm.
bâdpâ	Farsça	Yügrük at	Osm.
ba'ir	Arapça	Deve	Hrzm.
bagl	Arapça	Katır	Osm.
bahri	Arapça	Ördek	Çağ., Osm.
bahriyye	Arapça	Deniz kaplumbağası	Osm.
bakar/bakara	Arapça	Sığır	Osm.
balvâne	Farsça	Dağ kırlangıcı	Osm.
barak	Farsça	Çok tüylü köpek	Kar., Kıp., EAT
bâre	Farsça	Hayvan sürüsü	Osm.
bâregî	Farsça	Binit; binilen hayvan	Osm.
basterk	Farsça	Sığircık kuşu	Osm.
başak	Arapça	Bir tür küçük atmaca	Osm.
bâşe	Arapça	Atmaca	Osm.
bâz	Farsça	Çakır kuşu; doğan	Osm.
bâzbân	Farsça	Doğancı kuşu	Osm.
bâzdâr	Farsça	Doğancı kuşu	Osm.
bâzek	Farsça	Küçük doğan kuşu	Osm.
bazgî	Farsça	Delice doğan	Osm.
bebga	Arapça	Dudu; papağan	Osm.
bebr	Arapça	Kaplan türü hayvan	Osm.
beçe	Farsça	Hayvan yavrusu	Osm.
bedene I	Arapça	Bıldırcın	Kıp.
bedene II	Arapça	Kurbanlık deve	Osm.
bedenos/bedinus/bidnos	Yunanca	Horoz; yaban tavuğu	Osm.
bedrâm	Farsça	Huysuz, sert başlı at	Osm.
bedreg	Farsça	Huysuz, kötü hayvan	Osm.
bed-süvâr	Farsça	Hızlı at	Osm.
beftere	Arapça	Av için alıştırılan kuş	Osm.
begâs	Arapça	Kartal; delice doğan	Osm.
beğnek	Farsça	Kesik kuyruklu hayvan	Osm.
behdel	Arapça	Sırtlan yavrusu	Osm.
belâbil	Arapça	Bülbüller	Osm.
belâk	Arapça	Ayakları alacalı olan at	Osm.
berbâr	Arapça	Çağırın arslan	Osm.
berbat	Arapça	Kaz	Kıp.
bere	Farsça	Kuzu	Osm.
berid tayr	Arapça	Haber kuşu	Osm.
beserek/besirek/biserek I	Farsça	Erkek, yavru deve	Osm.
besrek/bisrek II	Farsça	Kızgın deve	Kıp.
biçik	Farsça	Serçe	Osm.
bidester	Farsça	Kunduz	Osm.
bîdevî (at)	Arapça	Arap atı, küheylan	EAT
bismil	Farsça	Kesilmiş hayvan	Osm.
biş-mûş	Farsça	Bıldırcın otu yiyen fare	Osm.
biûza	Arapça	Sivrisinek	Osm.
borcin/borçın	Moğolca	Dişi yaban ördeği	Çağ., Osm.
bûh	Farsça	Üği dedilen kuş	Osm.
bûkti	Farsça	Erkek deve	Osm.
bûkalemûn	Farsça	Renk değiştiren hayvan	Kıp., Osm.
bûm/bûme	Arapça	Baykuş	Osm.
bûm-i mûsibet	Arapça	Belâ baykuşu	Osm.
burâk	Arapça	Miraç bineği	Hrzm., Osm.

burc	Arapça	Deve yavrusu	Osm.
burkā	Arapça	Bir tür dişi deve	Osm.
bütimar	Farsça	Balıkçıl	Osm.
büzîne/büznine	Farsça	Maymun	Osm.
büdbüdek	Farsça	Hüthüt kuşu; ibik kuşu	Osm.
bülbül	Arapça	Bülbül	Hrzm., Kıp., Çağ., EAT, Osm.
bürke	Arapça	Martı kuşu	Osm.
büyü	Farsça	Güve kurdu	Osm.
büz-i küçî	Farsça	Dağ keçisi	Osm.
büzzāka	Arapça	Sümüklü böcek	Osm.
cağne	Farsça	Sarıkebe	Osm.
cahş	Arapça	Vahşi eşek yavrusu	Osm.
cāmih	Arapça	Sert başlı hayvan	Osm.
cāmus/çamış/çamuş	Arapça	Su sığırı	Osm.
canavar	Farsça	Vahşi hayvan	Hrzm., Kıp., EAT, Osm.
cefāle	Arapça	Kuş sürüsü	Osm.
cemel	Arapça	Erkek deve	Çağ., Osm.
ceran/ceren/ceyran	Moğolca	Ceylân; ahû	Çağ., Osm.
cerv	Arapça	Hayvan yavrusu	Osm.
cervâsek	Farsça	Ağustos böceği	Osm.
cetük/çetük	Sanskritçe	Kedi	Kar.,Kıp.,Hrzm, EAT, Osm.
cevzir	Arapça	Sığın (geyiği) yavrusu	Osm.
ceza'	Arapça	Altı aylık ya da iki yaşındaki koyun	Osm.
ceze'a	Arapça	Dört yaşında deve yavrusu	Osm.
cimâh	Arapça	Sert başlı at	Osm.
cimal	Arapça	Develer	Kıp., Osm.
cuğd	Farsça	Baykuş	Osm.
cummāze	Arapça	Dişi deve	Hrzm.
cüreb	Farsça	Turaç	Osm.
cüsāl	Arapça	Tarla kuşu	Osm.
cüzd	Farsça	Ötleğen; cırtlayık kuşu	Osm.
çağz	Farsça	Kurbağa	Osm.
çal	Farsça	Alacalı su kuşu	Osm.
çarg	Farsça	Çakırdogan	Osm.
çârpa	Farsça	Davar	Osm.
çehende	Farsça	Çalık at; ürkek at	Osm.
çerâsek	Farsça	Orak böceği	Osm.
çerd	Farsça	Cırtlayık	Osm.
çezd	Farsça	Ağustos böceği	Osm.
çirğ	Farsça	Balaban	Çağ.
çi	Arapça	Akbaba cinsi bir kuş	Kıp.
çübhâr	Farsça	Ağaç kurdu	Osm.
çüçe	Farsça	Piliç	Osm.
çugd	Farsça	Er kuşu	Osm.
çugu	Farsça	Üği; baykuş	Osm.
çuguk	Farsça	Serçe	Osm.
çugur	Farsça	Piliç	Osm.
çurpa	Moğolca	Bıldırcın veya domuz yavrusu	Çağ.
çüjek	Farsça	Tavuk çeşidi	Hrzm.
çüz	Farsça	Cırtlayık	Osm.
çüzd	Farsça	Orak kuşu	Osm.

dabb	Arapça	Kertenkele	Osm.
dabbe	Arapça	Yük ve binek hayvanı	Osm.
dabğ	Arapça	Andık; kurt	Osm.
da'd	Arapça	Kertenkele	Osm.
dakye	Arapça	Kuşlukta kesilen koyun	Osm.
ded	Farsça	Yırtıcı hayvan	Hzm.
delfin	Farsça	Yunus balığı	Osm.
derende	Farsça	Yırtıcı hayvan	Osm.
dıfda	Arapça	Kurbağa	Osm.
didân	Arapça	Ufak solucanlar	Osm.
dik	Arapça	Horoz	EAT, Osm.
divçe	Farsça	Ağaç kurdu; güve	Osm.
dönen	Moğolca	Dört yaşındaki erkek tay	Kıp., Çağ.
dûd	Farsça	Küçük kurt; kurtcağız	Osm.
dûde	Farsça	Böcek, kurtcağız	Osm.
dujnedâr	Farsça	Sivrisinek	Osm.
dupa	Farsça	'Kırmızı' denilen kurtçuk	Osm.
dura	Arapça	İki yaşındaki öküz	Kıp.
düldül	Arapça	Hz. Muhammed'in katırı	Hzm., Osm.
durrac/dürrâc/dürrâce	Arapça	Keklik cinsinden bir kuş	Kıp., Osm.
ebâbil	Arapça	Dağ kırlangıcı	Osm.
ebd	Arapça	Eşek	Osm.
ebhah	Arapça	Kusurlu yürüyen at	Kıp.
ebreş	Farsça	Çil atı	Osm.
ebter	Arapça	Kuyruğu kesik hayvan	Osm.
ebü'l-melih	Arapça	Turgay; tarla serçesi	Osm.
ecdeha	Farsça	Büyük yılan; ejderha	Kıp.
ecreb	Arapça	Turaç	Osm.
eçdeha	Farsça	Büyük yılan; ejderha	Çağ.
eçdiha	Farsça	Büyük yılan; ejderha	Kıp.
ed-dürrâce	Arapça	Turaç	Osm.
edyâk	Arapça	Horozlar	Osm.
ef-fâr	Arapça	Keseğen	Osm.
ejdeha/ejder/ejderha	Farsça	Büyük yılan; ejderha	Kıp., EAT, Osm.
el-anaku	Arapça	Canavar	Osm.
el-bahtu	Arapça	Bir çeşit deve	Osm.
el-cehizü	Arapça	Yüğük at	Osm.
el-cemum	Arapça	Yorga at	Osm.
el-ceza	Arapça	Bir oğlak cinsi	Osm.
el-cüdcüd	Arapça	Orak kuşu	Osm.
el-dırsâ	Arapça	Keseğen yavrusu	Osm.
el-ebrâsu	Arapça	Büyük kertenkele	Osm.
el-ecdel	Arapça	Çakırdogan	Osm.
el-ecléh	Arapça	Boynuzsuz inek	Osm.
el-eflâ'	Arapça	Sütten kesilmiş kulun	Osm.
el-ehrâr	Arapça	Kedi	Osm.
el-emrâr	Arapça	Kulun; yunt	Osm.
el-erâhu	Arapça	Yaban sığırı	Osm.
el-ezell	Arapça	Kurtla andıktan doğan	Osm.
el-yü'yü	Arapça	Yırtıcı kuş; muymul	Osm.
en'am	Arapça	At, deve, sığır ve koyun	Çağ., Osm.
engütün	Farsça	Dağ öküzü	Osm.
en-nehâm	Arapça	Ankut denilen kızıl kuş	Osm.
en-nehşel	Arapça	Çakırdogan; balaban	Osm.
en-nemş	Arapça	Beyaz ve siyah noktalı at	Osm.
en-nesr	Arapça	Avcı olmayan battal kuş	Osm.
en-nibrü	Arapça	Yavsiya benzeyen böcek	Osm.

enûk	Arapça	Kartal	Osm.
erneb	Arapça	Tavşan	Osm.
er-rekûb	Arapça	Binit davarı	Osm.
esâri'	Arapça	Kızılca kurt	Osm.
esb	Farsça	At; beygir	Osm.
esb-i sabâ reftar	Farsça	Yel gibi seğirten at	Osm.
esb-i tazî	Farsça	Arap atı	Osm.
esb-i yele	Farsça	Koşucu at	Osm.
esed	Arapça	Arslan	Kıp., Osm.
esri	Arapça	Kaplan	Kar.
ester	Arapça	Katır	Osm.
ester-i ebrer	Arapça	Kuyruksuz katır	Osm.
eşheb	Arapça	Beyaz at, kırat	Çağ., Osm.
eşkâr	Arapça	Al at	Osm.
eş-şur şur	Arapça	Yunt kuşu	Osm.
fahte	Farsça	Üveyik; yabani güvercin	Osm.
fakme	Arapça	Alt dudağı sarkık at	Kıp.
fâre	Arapça	Fare	Osm.
fâsil	Arapça	Sürüden ayrı deve yavrusu	Osm.
fehîd	Arapça	Yabani bir hayvan	Kıp.
fenek	Arapça	Karsak; çakal	Osm.
ferâse	Arapça	Kelebek; pervâne	Osm.
ferâştük	Farsça	Kırlangıç	Osm.
ferder	Arapça	Dağ keçisinin tekesi	Osm.
feres	Arapça	At; beygir	Osm.
feresü'l-bahr	Arapça	Su aygırı	Osm.
ferfur	Farsça	Çil	Osm.
fesile	Farsça	Sürü; davar ve kuş sürüsü	Osm.
fil/pil	Arapça	Fil	Hrzm., Kıp, EAT, Osm.
fino	İtalyanca	Küçük köpek	Osm.
fisâ	Arapça	Tavus kuşu	Osm.
gacir/hacir (kuş)	Moğolca	Akbaba	Çağ.
galivâç	Farsça	Çaylak kuşu	Osm.
gamus	Farsça	Manda; camız	Kıp.
gânem	Arapça	Koyun	Osm.
garabîn	Arapça	Kargalar	Osm.
gâv	Farsça	Siğir	Osm.
gâv-deşti	Farsça	Yaban siğiri	Osm.
gâvmiş	Farsça	Su siğiri	Osm.
gâvûne	Farsça	Alaca kanatlı bir böcek	Osm.
gazal/gazâle/gazel	Arapça	Dişi geyik; ceylan;	Kıp., Osm.
gazanfer	Arapça	İri arslan	Osm.
gele	Farsça	Sürü	Osm.
geved	Farsça	Domuz kurdu	Osm.
gevezn	Farsça	Siğın geyiği	Osm.
gevür	Farsça	Çakırdoğan	Osm.
geved	Farsça	Domuz kurdu	Osm.
gevzen	Farsça	Siğın geyiği	Osm.
gilivâç	Farsça	Bir cins çaylak kuşu	Osm.
göre	Moğolca	Yabani geyik	Osm.
gûmen	Farsça	Ankıt kuşu	Osm.
gunan	Moğolca	Üç yaşına basmış tay	Çağ.
gûr	Farsça	Yaban eşiği	Osm.
gurâb	Arapça	Karga	Kıp., Osm.

gurm	Farsça	Yaban koçu	Osm.
güsfeñd	Farsça	Koyun	Osm.
günçişk	Farsça	Serçe	Osm.
gürân	Farsça	At cinsi	Osm.
gürbe	Farsça	Kedi	EAT, Osm.
güre	Moğolca	Vahşi hayvan	Osm.
gürg	Farsça	Kurt	Osm.
habezdu	Farsça	Domuzlan kurdu	Osm.
hâd	Farsça	Çaylak	Osm.
haduş	Arapça	Sinek; pire	Osm.
halife	Arapça	Gebe deve	Kıp.
halka	Arapça	Kertenkele türü hayvan	Osm.
hamame	Arapça	Güvercin	Osm.
hamel	Arapça	Kuzu	Osm.
hanavir	Farsça	Domuzlar	Kıp.
har	Farsça	Eşek	Kıp.
hargûf	Farsça	Baykuş	Osm.
hargûş	Farsça	Tavşan	Osm.
hargür	Farsça	Eşek; yaban eşiği	Osm.
harun	Arapça	Inatçı hayvan	Kıp.
hatmi	Arapça	Yırtıcı kuş	Osm.
haydar/hayder	Arapça	Arslan	Osm.
hecin	Arapça	Deve	Kıp.
hemci	Farsça	Yavsa, at sineği	Osm.
hemeç	Farsça	Sinek yavrusu	Osm.
heydah	Farsça	Sıçrayan at; çalık	Osm.
hezâr	Farsça	Bülbül	EAT, Osm.
hıkak	Arapça	Dört yaşına girmiş deve	Kıp.
hıkka	Arapça	Deve yavrusu	Osm.
hımar	Arapça	Eşek	Kıp.
hınzır	Arapça	Domuz	Kıp.,Osm.
hırs	Farsça	Ayı	Osm.
himâr	Arapça	Eşek	EAT, Osm.
himlâc	Arapça	Yorga at	Osm.
hink-ziver	Farsça	Baklakırı denilen kırat	Osm.
hirek	Farsça	Keçi yavrusu; oğlak	Osm.
hisân	Arapça	Aygır	Osm.
hiz	Arapça	Deniz koyunu	Osm.
hona	Moğolca	Erkek geyik	Çağ.
horaz/horos/horoz	Farsça	Horoz	Kıp., Osm.
hük	Farsça	Domuz	Osm.
hut	Arapça	Balık	EAT
huttaf	Arapça	Kırlangıç	Osm.
hüdhüd/hüthüt (kuşu)	Arapça	İbibik kuşu; çavuş kuşu	Hzm.,Çağ.,Osm
hüneybir	Arapça	Sırtlan yavrusu	Osm.
ibn-i ırs	Arapça	Gözen	Osm.
iclü	Arapça	Sığın sürüsü	Osm.
iffifin	Arapça	Kağan arslan	Osm.
ilbesün	Moğolca	Bir ördek türü	Çağ.
irtihâs	Arapça	Toynakları ayrı olan at	Kıp.
isferud	Farsça	Bağırtlak kuşu	Osm.
ispir	Farsça	Avcı kuşların en güçlüsü	Osm.
ispirud	Farsça	Bağırtlak kuşu	Osm.
italgu	Moğolca	Atmaca	Çağ.
jevle	Farsça	Turgay, serçe	Osm.
jiyan	Farsça	Yırtıcı hayvanların sıfatı	Osm.
kaban	Moğolca	Yaban domuzu	Kıp., Çağ.

kağnu	Farsça	Panbul kurdu	Osm.
karides	Rumca	Su çekirgesi	Osm.
kâse-püşt	Farsça	Kaplumbağa	Osm.
kâsire	Arapça	Kemük sıyan kuşu	Osm.
katar	Arapça	Sıralanmış hayvanlar	Kıp., Osm.
katat	Arapça	Kılkuyruk	Osm.
kattar	Arapça	Deve kervanı	Kıp.
kebg	Farsça	Keklik	Çağ., Osm.
kebuter	Farsça	Güvercin	Hzm., Çağ., Osm
keftâr	Farsça	Sırtlan	Osm.
kej-düm	Farsça	Sırtlan	Osm.
kelâg	Farsça	Kuzgun	Osm.
kelb	Arapça	Köpek	Kıp., EAT, Osm.
kepir	Hintçe	Dişi maymun	Çağ.
kesef	Farsça	Kaplumbağa	Osm.
keskeri	Arapça	Göl ördeği	Kıp.
keşef	Farsça	Kaplumbağa	Osm.
kıtmîr	Arapça	Eshab-ı Kehf'in köpeği	Osm.
kıtt	Arapça	Kedi	Osm.
kıyand	Sanskritçe	Gergedan	Kar.
kibt	Farsça	Bal arısı	Osm.
kilâb	Arapça	Köpekler	Osm.
kirm	Farsça	Kurtçuk	Osm.
kirpâsû	Farsça	Arslan	Osm.
köpek	Farsça	Köpek	Kar., Kıp., Çağ., EAT, Osm.
kûf	Farsça	Er kuşu	Osm.
kuknus	Farsça	Efsanevi bir turna	Çağ.
kumrı/kumru	Arapça	Kumru	Hzm., Osm.
kunduz/kunfuz	Arapça	Kunduz	Uyg., Kar., Hzm., Kıp., Çağ., Osm.
kurban	Arapça	Allah'a yaklaşmak için kesilen hayvan	Kıp.
kutat	Arapça	Bağırtlak kuşu	Osm.
küleng	Farsça	Turna	Osm.
kümeyt	Arapça	Doru at	Hzm., Kıp.
kürağ	Farsça	Gügül kurdu	Osm.
la	Çince	Yük hayvanı; katır	Uyg.
laçin	Moğolca	Şahin; doğan	Uyg., Kar., Kıp., Çağ., Osm.
lâhim	Arapça	Et yiyici hayvan	Osm.
lâk-püşt	Farsça	Kaplumbağa	Osm.
lâşe	Arapça	Hayvan ölüsü; leş	Osm.
leycûr	Farsça	Kuyruksalan kuşu	Osm.
lô/lu/luu/lüi	Çince	Ejder, ejderha	Kök., Uyg.
lök/lük	Farsça	Yedi yaşındaki tek hörgüçlü deve	Kıp., Osm.
lûbere	Farsça	Yaban koyunu	Osm.
lümâh	Arapça	Çakırdogan	Osm.
mâc	Farsça	Kısarak	Osm.
mâde	Farsça	Dişi hayvan	Osm.
mahçi	Farsça	Yedek at; terki atı	Osm.
mâhî	Arapça	Balık	Osm.
majder	Farsça	Büyük yılan	Osm.
mâkiyân	Farsça	Tavuk	Çağ., Osm.
malikü'l-hazin	Arapça	Balıkçıl	Osm.

mâr	Farsça	Yılan	Kıp., EAT, Osm.
maral/ meral	Moğolca	Dişi geyik; gazal; ceylan	Çağ., Osm.
matak	Arapça	Yürürken sıfatı değişen at	Kıp.
maya/ mâye	Farsça	Dişi hayvan; dişi deve	Osm.
maymun	Arapça	Maymun	Kıp., Çağ.
meges	Farsça	Sinek	Osm.
mêgiçin	Moğolca	Dişi yaban domuzu	Çağ.
merkeb	Arapça	Eşek	Hzm., Kıp., EAT, Osm.
mestân	Farsça	Kedi	EAT
miş	Farsça	Koyun	Osm.
mostina	İtalyanca	'Pırlak' denilen kuş	Osm.
mukrif	Arapça	Melez at	Kıp.
mukrip	Arapça	Doğrulamalı olan deve; iki yaşına giren kulun	Osm.
mûr	Farsça	Karınca	Kıp., Çağ., Osm.
mûrçe	Farsça	Küçük karınca	Osm.
murg	Arapça	Kuş	Hzm., Kıp., Osm.
mûriçe	Farsça	Küçük karınca	Osm.
mûş	Farsça	Fare	Osm.
muşammaé	Arapça	Yaban geyiği	Hzm.
mûş-deştî	Farsça	Tarla faresi	Osm.
mûşek-i perran	Farsça	Fareye benzer bir hayvan	Osm.
müberkaa	Arapça	Başı beyaz olan dişi koyun	Osm.
müberkaatü	Arapça	Peçelü at	Osm.
mühr	Arapça	Hızlı yürüyen at; tay	Osm.
münâzeb	Arapça	Doğurmaya yakın kısarak	Osm.
mürdar-hûr	Farsça	Çalak	Osm.
mürg	Arapça	Kuş	Hzm., Kıp., Osm.
naéce	Arapça	Koyun	Hzm.
na'âme	Arapça	Deve kuşu	Osm.
nâka	Arapça	Dişi deve	Kıp., Osm.
nâred	Arapça	Kene	Osm.
nath/nâtih/nâtu	Arapça	Boynuz vurucu hayvan	Osm.
neheng	Farsça	Timsah	Kıp., Osm.
nesr	Farsça	Kartal	Osm.
nihaz	Farsça	Erkek keçi	Osm.
nîkrev	Farsça	Hızlı yürüyen davar	Osm.
nims	Arapça	Firavun faresi	Osm.
nitah	Arapça	Kafa toslayıcı koç	Osm.
nu'are	Arapça	Eşek sineği	Osm.
pâdam	Farsça	'Bey' veya 'gırtlak' kuşu	Osm.
pâde	Farsça	Eşek veya sığır sürüsü	Osm.
palâd	Farsça	Binit	Osm.
palang/ peleng/ pelenk	Farsça	Leopar; kaplan	Kıp., EAT
pâluye/ pâlâne/ pâlâyê	Farsça	Dağ kırlangıcı	Osm.
pâred/ pârid	Farsça	Sakırğa veya kene	Osm.
peftere	Farsça	Yapma kuş (av için)	Osm.
pend	Farsça	Çaylak	Osm.
perestû/ perestük	Farsça	Kırlangıç	Osm.
pervâne	Farsça	Kelebek	Çağ., Osm.
peşşe	Farsça	Sivrisinek	Hzm., Osm.
piçpâ	Farsça	Yengeç	Osm.

pîle / pûle	Farsça	Gügül kurdu	Osm.
pil-i deman	Farsça	Yavuz fil	Osm.
pûpe	Farsça	İbik kuşu; hüdhüd	Osm.
pûpüş	Arapça	İbik kuşu; hüdhüd	Osm.
pürtek	Farsça	Eşkin davar	Osm.
püşek	Farsça	Bir tür kedi	Osm.
rağve	Farsça	Yunt kuşu	Osm.
rahş	Farsça	Gösterişli, güzel at	Hrzm., Osm.
rasû	Farsça	Gelincik	Osm.
rehvâr	Farsça	Yorga ve eşkin tavar	Osm.
reng / ring	Farsça	Dağ keçisi	Osm.
ruham	Farsça	Ankıt kuşu	Osm.
rûle	Farsça	Kertenkele	Osm.
rund	Farsça	Mezgeldek kuşu	Osm.
sa've	Arapça	Kuyruksalan kuşu	Osm.
sâd-pâye	Farsça	Ağaç kurdu	Osm.
safragun	Farsça	Cingit kuşu	Osm.
sakankur	Arapça	Kum kertenkelesi	Osm.
saklâb	Farsça	Su köpeği	Osm.
sam-ı ebrâs	Arapça	Büyük kertenkele	Osm.
samsun	Yunanca	Bir cins köpek	Osm.
samur	Farsça	Sansar cinsi bir hayvan	Osm.
sârah	Farsça	At üvezi; sivrisinek	Osm.
sâr-çe / serçe / sirçe / sirşe	Farsça	Serçe	Kıp., Çağ., Osm.
sarsar	Arapça	Orak kuşu	Osm.
savsar	Farsça	Samur	Kıp.
sebu'	Arapça	Yırtıcı hayvan	Osm.
sebz	Farsça	Yağz at	Osm.
seg	Farsça	Köpek	EAT, Osm.
segâb / segâbî	Farsça	Kunduz; su iti	Osm.
seg-begce	Farsça	Köpek yavrusu	Osm.
segem	Farsça	Cırgıt	Osm.
seg-i divane	Farsça	Kuduz köpek	Osm.
seglâbi	Farsça	Kunduz	Osm.
selle	Arapça	Koyun ve keçi sürüsü	Osm.
semek	Arapça	Balık	Osm.
semend	Farsça	Çevik ve güzel at	Çağ., Osm.
señgem	Farsça	Cırgıt böceği	Osm.
seng-hâr	Farsça	Bağırtlak kuşu	Osm.
senglân	Farsça	Yunt kuşu	Osm.
seng-püşt	Farsça	Kaplumbağa	Osm.
seniy	Arapça	Yavru koyun; sığır, deve	Kıp.
sergin-gerdân	Farsça	Domuzlan böceği	Osm.
serkeş	Farsça	At ve camış türü hayvan	Osm.
setûçe	Farsça	Alacadoğan; kerkenez	Osm.
sıfırd / sıfrıd	Arapça	Ötleğen; tarla kuşu	Osm.
sırsır	Arapça	Cırcır böceği	Kıp., Osm.
simurg / simürg	Farsça	Anka kuşu; masal kuşu	Çağ., Osm.
sincâb	Farsça	Sincap	Osm.
siseng	Farsça	Yunt kuşu	Osm.
sitag	Farsça	Kısır yunt	Osm.
soksur	Moğolca	Bir ördek türü	Çağ.
sona	Moğolca	Erkek ördek	Çağ.
suban	Arapça	Ejderha	Kıp.
sûred	Arapça	Gücüğün kuşu	Osm.
sûs	Farsça	Güve	Osm.
susmâr	Farsça	Kertenkele	Kıp., Osm.

süban	Arapça	Yılan	Osm.
sügsüg/ süksük	Farsça	Camış	Osm.
süle-k-fât	Arapça	Kaplumbağa	Osm.
sürhâb	Farsça	Angıt denilen ördek	Osm.
sürûzen	Farsça	Süseğen tavar	Osm.
sütûce	Farsça	Ala doğan (kuşu)	Osm.
sütûr	Farsça	Binek hayvanı, gölük	Osm.
şa	Çince	Alacalı bir cins kuş	Kar.
şadmâr	Farsça	Büyük yılan	Osm.
şahan	Farsça	Şahin	Osm.
şahbâz	Farsça	Bir tür iri, beyaz doğan	Osm.
şahin	Farsça	Avcı kuş	Osm.
şebdiz	Farsça	Yağız at	Osm.
şebesb	Arapça	Yorga at	Osm.
şebgîr	Farsça	Siyah çekirge	Osm.
şebpere	Farsça	Yarasa	Osm.
şeb-tâb	Farsça	Ateş böceği	Çağ.
şefânin	Arapça	Dişi tavusa benzer kuş	Osm.
şehbâ	Farsça	Boz, kara katır	Osm.
şehbâz	Farsça	Şahbaz; balaban	Osm.
şelel-güş	Farsça	Bir cins küçük köpek	Osm.
şergîr	Farsça	Tırtıl; uzun kurt	Osm.
şevât	Farsça	Su kuşu; ankıt	Osm.
şezât	Arapça	İt sineği	Osm.
şîr	Farsça	Arslan	Kıp., Osm.
şîr-i derende	Farsça	Yırtıcı arslan	Osm.
şîr-i gavran	Farsça	Kükreyen arslan	Osm.
şîr-i jıyan	Farsça	Kükreyen hayvan	Osm.
şîr-i yele	Farsça	Koşan, saldıran arslan	Osm.
şîrmust	Farsça	Bir yaşında olan kuzu	Osm.
şîrşe	Farsça	Serçe	Kıp.
tafi	Arapça	Su üzerine çıkan balık	Kıp.
tâhtinî	Farsça	Yarış atı, koşu atı	Osm.
tatu	Urduca	At türü	Çağ.
tavile	Arapça	Hayvan sürüsü	Kıp.
tâvus	Arapça	Tavus kuşu	Kıp., Çağ., EAT, Osm.
tâvuslayın	Arapça	Tavus kuşu	EAT
tayr	Arapça	Kuş	Osm.
tazı I	Farsça	İnce yapılı av köpeği	Kıp., EAT, Osm.
tazı II	Farsça	Arap atı	Kar., Kıp., EAT, Osm.
tebnus	Yunanca	Horoz	Osm.
tedû	Farsça	Kilkuyruk	Osm.
tekâver	Farsça	Yeleğen ve yorga at	Osm.
tene	Farsça	Çırtıboğa adlı küçük kuş	Osm.
ter	Farsça	Kuyruksalan (kuşu)	Osm.
tevsen	Farsça	Vahşî hayvan; huysuz at	Osm.
teyür	Farsça	Dişi tavusa benzer kuş	Osm.
tezeru	Farsça	Turaç	Osm.
tezerv	Farsça	Uzun boyunlu kuş	Osm.
tıklî	Farsça	Altı aylık koyun; toklu	Osm.
tımîrr	Arapça	Sıçrayan at	Osm.
tırtıl/tırtır	Ermenice	Küçük kurt; tırtıl	Kıp., Osm.
tihû	Farsça	Çil kuşu	Osm.
timsah	Arapça	Timsah	Osm.
tothar	Moğolca	Papağan	Kıp.

tulan	Moğolca	Beş yaşındaki at	Çağ.
turaç	Arapça	Sülün; bir çeşit keklik	Osm.
türeng	Farsça	Kilkuyruk	Osm.
tüsen	Farsça	Harın at; güre hayvanı	Osm.
tütî	Farsça	Papağan; dudukuşu	Kar., Hrz., Kıp., EAT, Osm.
tuyûr	Arapça	Kuşlar	Osm.
'ukâb	Arapça	Kartal, tavşancıl	Osm.
ümmü ıryat	Arapça	Akrep	Osm.
üştür-gâv	Farsça	Zürafa	Osm.
vahş	Arapça	Vahşi hayvanlar	Hrz., Çağ.
vârâh	Farsça	Kertenkele	Osm.
vaşak	Farsça	Kır kedisi; üşek	Osm.
vatvat	Arapça	Yarasa	Kıp.
verel	Farsça	Kertenkele	Osm.
verka'	Arapça	Yabanî güvercin; üveyik	Osm.
verkâk	Farsça	Çaylak	Osm.
ververe	Farsça	Sincap	Osm.
vezâğ/vezel/vezga	Farsça	Kertenkele	Kıp.,Osm.
vuhûş	Arapça	Vahşi hayvanlar	Hrz.
ya'mur	Arapça	Oğlak	Osm.
yâlvâne	Farsça	Kırlangıç	Osm.
yam	Farsça	Posta beygiri	Osm.
yeke	Moğolca	İri, şişman at	Çağ.
yele	Farsça	Hayvan sürüsü	Osm.
yerâ'	Arapça	Ateş böcekleri	Osm.
yerâa'	Arapça	Ateş böceği	Osm.
yerag	Farsça	Faydalı at	Osm.
yerhûm	Arapça	Erkek kartal	Osm.
yu'yu/yü'yü	Arapça	Delice doğan	Osm.
yuhe	Farsça	Delice doğan	Osm.
zâg	Farsça	Karga	Osm.
zagan	Farsça	Bir cins çaylak kuşu	Osm.
zaganos	Farsça	Kartal türü bir kuş	Çağ.
zâg-beçe	Farsça	Karga yavrusu	Osm.
zâg-ı siyah	Farsça	Siyah bir karga türü	Osm.
zagnos	Farsça	Balaban	Osm.
zag-pire	Farsça	Saksağan	Osm.
zâmile	Arapça	Küçük yük hayvanı	Kıp.
zaver	Farsça	Binecek at	Osm.
zelec	Farsça	Yalva kuşu	Osm.
zelle	Farsça	Ağustos böceği	Osm.
zenc	Farsça	Kartal	Osm.
zenbûr	Farsça	Bal arısı	Hrz.,Kıp.,Osm.
zerâfe/zerrâfe/zürefâ/zürâfe/zurnapa	Arapça	Zürafa	Osm.
zeraric	Arapça	Kuduz böcekleri	Kıp.
zerdser	Farsça	Yunt kuşu	Osm.
zig	Farsça	Serçe, kız kuşu	Osm.
zilûc	Farsça	Yalva kuşu	Osm.
zübâb	Farsça	Sinek	Osm.
zümmeç	Farsça	Balaban	Osm.
zünbûr	Arapça	Eşek arısı	Osm.
zürrâk	Arapça	Çakır kuşu	Osm.

Tablo 1: *Tarihî Türk Lehçelerinde Alıntı Hayvan İsimleri*

Yukarıdaki tabloda gösterilen alıntı kelimeler, “Tarihî Türk Lehçelerinde Hayvan İsimleri” adlı yüksek lisans tezinin 173-261. sayfalarındaki iki bin sekiz yüz iki kelimedenden seçilerek oluşturulmuştur.*

SONUÇ

Tarihî Türk lehçelerinin başlangıcından son dönemlerine kadar mevcut olan bütün eserlerine veya bu eserler üzerindeki çalışmalara ulaşmış bunlar üzerinde taramalar yapılmıştır. Özellikle tarihî dil sözlükleri taranmış, bunların yanında edebî eserlerle diğer alanlardaki eserlerin sözlük kısımları da gözden geçirilmiş, gerekli işlemler yapılmıştır. Bu taramalar ve işlemler sonucunda çok sayıda alıntı hayvan ismine rastlanmıştır. En az alıntı hayvan ismi Köktürkçe döneminde tespit edilirken en fazla alıntı hayvan ismi Osmanlı Türkçesi döneminde tespit edilmiştir. Köktürk döneminde alıntı kelimeye (bir adet dışında) rastlamaması o dönem Türkçesinin sadeliğini göstermektedir. Her ne kadar Uygur döneminde tercüme faaliyetleri yoğunlaşsa da alıntı hayvan isimlerinin azlığı da dikkat çekicidir. Karahanlı, Harezm ve Kıpçak dönemlerinden itibaren Arapça ve Farsçanın Türk dili üzerindeki etkisi belirgin şekilde görülmektedir. Türk dili ve kültürü üzerinde Arap ve Fars kültürünün etkisi kaçınılmazdır. Bu durum da taranan hayvan isimlerinde kendisini göstermektedir. Her ne kadar bu dillerden çok sayıda kelime tespit edilmişse de yazılı kaynaklardan ve belgelerden yapılan taramalar sonucu elde edilen bilgiler ışığında günlük hayat içerisinde çoğunun kullanılmadığını düşünmekteyiz.

Dillere Göre Alıntı Hayvan İsmi Sayıları	
Soğdca	1
Rumca	1
Ermenice	1
Urduca	1
Hintçe	1
Sanskritçe	2
İtalyanca	2
Yunanca	3
Çince	3
Moğolca	20
Arapça	242
Farsça	291
Toplam	568

Tablo 2: Dillere Göre Alıntı Hayvan İsmi Sayıları

Dönemlere Göre Alıntı Hayvan İsmi Sayıları	
Orhun Türkçesi	1
Uygur Türkçesi	5
Karahanlı Türkçesi	12
Harezm Türkçesi	26
Kıpçak Türkçesi	84
Çağatay Türkçesi	44
Osmanlı Türkçesi	483

Tablo 3: Dönemlere Göre Alıntı Hayvan İsmi Sayıları

* Kürşat EFE, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2004.

KAYNAKÇA

- Aksan, Doğan (1995). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*, Ankara: TDK Yayınları.
- Aksan, Doğan (1996). *Türkçenin Söz Varlığı, Türk Dilinin Sözcükbilimiyle İlgili Gözlemler, Saptamalar*, Ankara: Engin Yayınları.
- Durmuş, Oğuzhan (2004), “Alıntı Kelimeler Bakımından Türkçe Sözlük”, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Sayı 26, Erzurum, s.1-21.
- Efe, Kürşat (2004). *Tarihî Türk Lehçelerinde Hayvan İsimleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Eren, Hasan (1987). *Türk Dili-I*, Ankara: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Eren, Hasan (1999). *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*, Ankara: Bizim Büro Basımevi.
- Gülsevin, Gürer (2011). “Türk Dil Kurumunun Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü”, *Türk Dili*, S: C/712.
- Kaplan, Mehmet (1976). “Dede Korkut Kitabında Hayvanlar”, *Türk Edebiyatı Araştırmaları*, C. I.
- Karaağaç, Günay (1997), “Alıntı Kelimeler Üzerine Düşünceler”, *Türk Dili*, S. 552, 499-511.
- Karaağaç, Günay (2002), *Dil, Tarih ve İnsan*, Ankara: Akçağ Yayınları.

KISALTMALAR

- Çağ. : Çağatay Türkçesi
- EAT : Eski Anadolu Türkçesi
- Hrzm. : Harezmi Türkçesi
- Kar. : Karahanlı Türkçesi
- Kıp. : Kıpçak Türkçesi
- Kök. : Köktürk Türkçesi
- Osm. : Osmanlı Türkçesi
- Uyg. : Uygur Türkçesi